STATYSTYKA MATEMATYCZNA

WYKŁAD 5

WERYFIKACJA HIPOTEZ NIEPARAMETRYCZNYCH

Test zgodności χ^2

Hipoteza zerowa H_0 (Cecha X populacji ma rozkład o dystrybuancie F).

Hipoteza alternatywna H_1 (Cecha X populacji nie ma rozkładu o dystrybuancie F).

Weryfikacja powyższych hipotez za pomocą tzw. testu χ^2 przebiega następująco:

1. Pobieramy liczną próbę (n >80). Prezentujemy ją w szeregu rozdzielczym klasowym w r klasach.
2. Obliczamy na podstawie próby estymatory największej wiarygodności nieznanych parametrów.
3. Przyjmujemy, że cecha X ma rozkład o dystrybuancie F.
4. Dla każdego przedziału klasowego $A_i =< a_i ; a_{i+1})$ obliczamy prawdopodobieństwo

$$p_i = P(X \in A_i) = P(a_i \leq X < a_{i+1}) = F(a_{i+1}) - F(a_i)$$

5. Obliczamy

$$u_n = \sum_{i=1}^{r} \frac{(n_i - np_i)^2}{np_i} = \sum_{i=1}^{r} \frac{(n_i - \hat{n}_i)^2}{\hat{n}_i}$$

gdzie n_i jest liczebnością (empiryczną) klasy A_i.

$\hat{n}_i = np_i$ jest liczebnością teoretyczną klasy A_i

6. Wyznaczamy zbiór krytyczny prawostronny

$K =< k\ ; \infty)$, gdzie k wyznaczamy z tablicy rozkładu χ^2 dla $r - l - 1$ stopniami swobody

gdzie l – liczba nieznanych parametrów rozkładu X,

i dla prawdopodobieństwa α (równemu poziomowi istotności).

7. Podejmujemy decyzję:

odrzucamy hipotezę H_0, gdy $u_n \in K$

przyjmujemy hipotezę H_0, gdy $u_n \notin K$

Uwaga. Do obliczania prawdopodobieństw p_i, pierwsza i ostatnia klasa szeregu rozdzielczego powinny mieć postać $A_1 = (-\infty ; a_2)$, $A_r =< a_r ; \infty)$ i do każdej z nich powinno należeć co najmniej 5 elementów próby. Do pozostałych klas powinno należeć co najmniej 10 elementów próby. Klas nie może być mniej niż 4.

Przykład.
Badano rozkład liczby awarii systemu komputerowego (cecha X populacji). W ciągu 100 tygodni zarejestrowano następujące ilości awarii:

Liczba awarii	0	1	2	3	4
Liczba tygodni	24	32	23	12	9

Na poziomie istotności $\alpha = 0{,}05$ sprawdź czy liczba awarii ma rozkład Poissona.
hipotezy:

H_0(Cecha X populacji ma rozkład Poissona)
H_1(Cecha X populacji nie ma rozkładu Poissona).

i	n_i	$i \cdot n_i$	p_i	$n\,p_i$	$\frac{(n_i - np_1)^2}{np_i}$
0	24	0	0,223	22,3	0,13
1	32	32	0,33	33	0,06
2	23	46	0,251	25,1	0,18
3	12	36	0,13	13	0,02
4	9	36	0,066	6,6	0,9
		150	1,00000	100	1,29

Przyjmujemy $\lambda \approx 1{,}5$ $u_{100} = 1{,}29$.
Wyznaczamy zbiór krytyczny prawostronny

$$K = < k; \infty).$$

Liczbę *k* odczytujemy z tablicy rozkładu χ^2 dla

r – 1 -1 = 5 – 2 = 3 stopni swobody i

prawdopodobieństwa $\alpha = 0{,}05$.

Mamy $k = 7{,}815$, więc

$$K = < 7{,}815 ; \infty).$$

Ponieważ $u_{100} = 1{,}29 \notin K$,

więc hipotezę, że cecha ma rozkład Poissona

przyjmujemy.

Test normalności (test Shapiro-Wilka)
Wysuwamy dwie hipotezy:
H_0 – X ma rozkład normalny,
H_1 – X nie ma rozkładu normalnego.

Dane statystyczne porządkujemy niemalejąco: $x_{(1)}, x_{(2)}, \ldots, x_{(n)}$
Stosujemy statystykę

$$U_n = \frac{\left[\sum_{i=1}^{[n/2]} a_{n,i}\left(x_{(n-i+1)} - x_{(i)}\right)\right]^2}{\sum_{i=1}^{n}\left(x_i - \bar{x}\right)^2}$$

gdzie $[n/2]$ jest częścią całkowitą liczby $n/2$,
$a_{n,i}$ – współczynniki Shapiro-Wilka odczytane z tablicy:

n \ i	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
8	0,6052	0,3164	0,1743	0,0561	—	—	—	—	—	—
10	0,5739	0,3291	0,2141	0,1224	0,0399	—	—	—	—	—
12	0,5475	0,3325	0,2347	0,1586	0,0922	0,0303	—	—	—	—
14	0,5251	0,3318	0,2460	0,1802	0,1240	0,0727	0,0240	—	—	—
15	0,5150	0,3306	0,2495	0,1878	0,1353	0,0880	0,0433	0	—	—
16	0,5056	0,3290	0,2521	0,1939	0,1447	0,1005	0,0593	0,0196	—	—
18	0,4886	0,3253	0,2553	0,2027	0,1587	0,1197	0,0837	0,0496	0,0163	—
20	0,4734	0,3211	0,2565	0,2085	0,1686	0,1334	0,1013	0,0711	0,0422	0,0140

Rozpatrujemy zbiór krytyczny: $K = < 0; k >$
gdzie k odczytujemy dla poziomu istotności α i danego n
z tablicy testu Shapiro-Wilka:

(tablica testu Shapiro-Wilka dla $\alpha = 0{,}05$)

n	8	10	12	14	15	16	18	20
k	0,818	0,842	0,859	0,874	0,881	0,887	0,897	0,905

Decyzje:
Jeśli $u_n \in K$ to H_0 odrzucamy.
Jeśli $u_n \notin K$ to nie ma podstaw do odrzucenia H_0.

Przykład

Dana jest uporządkowana próba 18 elementowa: 124, 142, 149, 156, 161, 168, 173, 179, 182, 193, 197, 204, 219, 228, 237, 252, 259, 274. Na poziomie istotności 0,05 sprawdzić testem Shapiro-Wilka hipotezę o normalności rozkładu badanej cechy.

Rozwiązanie

Średnia wynosi 194,3.

Suma kwadratów odchyleń od średniej $\sum_{i=1}^{n}(x_i - \bar{x})^2 = 31375,6$.

$$u_n = \frac{\left[0,4886(274-124) + 0,3253(259-142) + ... + 0,0163(193-182)\right]^2}{31375,6} = 0,97$$

$K = <0;\ 0,897>$, zatem $u_n \notin K$ i hipotezę o normalności rozkładu badanej cechy należy przyjąć.

TEST NIEZALEŻNOŚCI χ^2

Rozpatrujemy badane równocześnie dwie cechy X i Y (nie muszą być mierzalne).

Sprawdzamy hipotezę: H_0(X, Y są niezależne),

α - poziom istotności.

Próbę losową n elementową ($n \geq 80$) zapisujemy w postaci tablicy (podział na warianty powinien być taki aby $n_{ij} \geq 8$):

		Y				
		Y_1	Y_2	...	Y_l	$n_{i\bullet}$
X	X_1	n_{11}	n_{12}	...	n_{1l}	$n_{1\bullet}$
	X_2	n_{21}	n_{22}	...	n_{2l}	$n_{2\bullet}$
	...	...	...	...	...	...
	X_k	n_{k1}	n_{k2}	...	n_{kl}	$n_{k\bullet}$
	$n_{\bullet j}$	$n_{\bullet 1}$	$n_{\bullet 2}$	...	$n_{\bullet l}$	n

Na podstawie próby obliczamy wartość statystyki

$$u_n = \sum_{i=1}^{k} \sum_{j=1}^{l} \frac{\left(n_{ij} - \hat{n}_{ij}\right)^2}{\hat{n}_{ij}} \quad (*)$$

(rozpatrywana statystyka ma rozkład $Y_{(k-1)(l-1)}$)
gdzie

$$\hat{n}_{ij} = \frac{n_{i\bullet} n_{\bullet j}}{n} = \frac{(\text{suma i} - \text{tego wiersza}) \times (\text{suma j} - \text{tej kolumny})}{\text{liczebność próby}}$$

Zbiór krytyczny ma postać

$$K = \langle k; \infty) ;$$

gdzie

$$P(Y_{(k-1)(l-1)} \geq \text{k}) = \alpha$$

Jeśli $u_n \in K$ to H_0 odrzucamy, w przeciwnym przypadku nie ma podstaw do odrzucenia H_0.

Uwaga 1.
W przypadku gdy cechy X i Y mają tylko po dwa warianty to rozpatrywana tablica ma postać (tzw. tablica czteropolowa):

		Y		
		1	2	
X	1	A	B	A+B
	2	C	D	C+D
		A+C	B+D	n

Statystyka U_n ma wtedy postać:

$$U_n = \frac{n(AD - BC)^2}{(A+B)(A+C)(B+D)(C+D)}$$

i ma rozkład Y_1.

Jeśli w tablicy jest komórka o małej liczebności, to zalecana jest poprawka Yatesa i statystyka U_n ma wtedy postać:

$$U_n = \frac{n(\left|AD - BC\right| - 0{,}5n)^2}{(A+B)(A+C)(B+D)(C+D)}$$

Dla tablicy 2x3:

		Y			
		1	2	3	
X	1	n_{11}	n_{12}	n_{13}	N_1
	2	n_{21}	n_{22}	n_{23}	N_2
		A	B	C	

Statystyka U_n ma postać:

$$U_n = N_1 N_2 \left(\frac{\frac{n_{11}}{N_1} - \frac{n_{21}}{N_2}}{A} + \frac{\frac{n_{12}}{N_1} - \frac{n_{22}}{N_2}}{B} + \frac{\frac{n_{13}}{N_1} - \frac{n_{23}}{N_2}}{C} \right)$$

i ma rozkład Y_2.

Uwaga 2.
Wielkość

$$T = \sqrt{\frac{U_n}{n\sqrt{(k-1)(l-1)}}}$$

nazywamy współczynnikiem Czuprowa
$(T \in < 0; 1 >)$.

Wielkość

$$V = \sqrt{\frac{U_n}{n(m-1)}}$$

gdzie m = min(k, l)

nazywamy współczynnikiem Cramera
$(V \in < 0;1 >)$.
Zauważmy, że dla tablic kwadratowych T = V.

Współczynniki te mogą służyć do oceny siły zależności między cechami (nawet w przypadku cech niemierzalnych).

Uwaga 3.

Jeśli mamy tablice wielkości n_{ij} oraz $\hat{n}_{ij}$ to stosując funkcję CHI.TEST(tablica1; tablica2) programu EXCEL możemy wyznaczyć krytyczny poziom istotności i rozstrzygnąć niezależność rozpatrywanych cech.

Przykład

W celu zweryfikowania hipotezy, że studentki pewnej uczelni lepiej zdają egzaminy niż studenci, wylosowano próbę $n = 180$ studentek i studentów i otrzymano następujące wyniki zaliczenia letniej sesji egzaminacyjnej:

SESJA	STUDENTKI	STUDENCI
ZALICZONA	75	25
NIEZALICZONA	55	25

Na poziomie istotności $\alpha = 0{,}1$ sprawdzić hipotezę o niezależności wyników egzaminacyjnych od płci.

Rozwiązanie

$$u_n = 0{,}84 \qquad K = \langle 2{,}706;\infty)$$

zatem nie ma podstaw do odrzucenia hipotezy o niezależności.

Badanie losowości próby - test serii.

W wielu zagadnieniach wnioskowania statystycznego istotnym założeniem jest losowość próby. Prostym testem do weryfikacji tej własności jest test serii.

Dla rozpatrywanego ciągu danych statystycznych obliczamy medianę m_e (wartość środkowa).

Jeśli $x_1 \leq x_2 \leq \ldots\ldots \leq x_n$ dane uporządkowane to

$$m_e = \begin{cases} x_{\frac{n+1}{2}} & \text{dlannieparzystych} \\ \frac{1}{2}\left(x_{\frac{n}{2}} + x_{\frac{n+2}{2}} \right) & \text{dlanparzystych} \end{cases}$$

Przykład.
Dla danych (po uporządkowaniu)
2, 2, 3, 3, 4, 5, 5, 5, 5 medianą jest 4.
Dla danych (po uporządkowaniu)
2, 2, 2, 3, 3, 4, 5, 5, 5, 5
medianą jest 3,5.

Elementom próby przypisujemy symbol *a* lub *b*:

a - gdy $x_i > m_e$,

b - gdy $x_i < m_e$

(elementów $x_i = m_e$ nie rozpatrujemy).

Serie to podciągi złożone z jednakowych symboli.

Rozpatrujemy hipotezy
H_0(elementy próby mają charakter losowy),
H_1(elementy próby nie mają charakteru losowego),

Stosujemy statystykę:

$$U_n = \text{liczba serii}$$

Zbiór krytyczny:

$$K = (-\infty; k_1> \cup < k_{2;} \infty)$$

gdzie k_1 odczytujemy z tablicy dla poziomu istotności $\alpha/2$ i liczb n_1 oraz n_2 ,
gdzie k_2 odczytujemy z tablicy dla poziomu istotności $1 - \alpha/2$ i liczb n_1 oraz n_2 ,
gdzie n_1 - liczba symboli *a*, n_2 - liczba symboli *b*,
Decyzje:
Jeśli $U_n \in K$ to H_0 odrzucamy ,
Jeśli $U_n \notin K$ to nie ma podstaw do odrzucenia H_0 .

Uwaga.
Gdy n_1 lub n_2 jest większe od 20, to liczba serii ma w przybliżeniu rozkład

$$N\left(\frac{2n_1n_2}{n}+1;\sqrt{\frac{2n_1n_2\left(2n_1n_2-n\right)}{n^2(n-1)}}\right)$$

Dla dużych n można stosować rozkład

$$N\left(\frac{n}{2};\frac{\sqrt{n}}{2}\right)$$

Tablica rozkładu serii

Tablica dla $\alpha = 0{,}025$: (tablica jest symetryczna)

n_1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
5			2	2															
6		2	2	3	3														
7		2	2	3	3	3													
8		2	3	3	3	4	4												
9		2	3	3	4	4	5	5											
10		2	3	3	4	5	5	5	6										
11		2	3	4	4	5	5	6	6	7									
12	2	2	3	4	4	5	6	6	7	7	7								
13	2	2	3	4	5	5	6	6	7	7	8	8							
14	2	2	3	4	5	5	6	7	7	8	8	9	9						
15	2	3	3	4	5	6	6	7	7	8	8	9	9	10					
16	2	3	4	4	5	6	6	7	8	8	9	9	10	10	11				
17	2	3	4	4	5	6	7	7	8	9	9	10	10	11	11	11			
18	2	3	4	5	5	6	7	8	8	9	9	10	10	11	11	12	12		
19	2	3	4	5	6	6	7	8	8	9	10	10	11	11	12	12	13	13	
20	2	3	4	5	6	6	7	8	9	9	10	10	12	12	13	13	13	13	14

Tablica rozkładu serii

Tablica dla $\alpha = 0{,}975$: (tablica jest symetryczna)

n_2 \ n_1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
2	4																		
3	5	6																	
4	5	7	8																
5	5	7	8	9															
6	5	7	8	9	10														
7	5	7	9	10	11	12													
8	5	7	9	10	11	12	13												
9	5	7	9	11	12	13	13	14											
10	5	7	9	11	12	13	14	15	15										
11	5	7	9	11	12	13	14	15	16	16									
12	5	7	9	11	12	13	15	15	16	17	18								
13	5	7	9	11	13	14	15	16	17	18	18	19							
14	5	7	9	11	13	14	15	16	17	18	19	19	20						
15	5	7	9	11	13	14	15	17	17	18	19	20	21	21					
16	5	7	9	11	13	15	16	17	18	19	20	20	21	22	22				
17	5	7	9	11	13	15	16	17	18	19	20	21	22	22	23	24			
18	5	7	9	11	13	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	24	25		
19	5	7	9	11	13	15	16	17	19	20	21	22	22	23	24	25	25	26	
20	5	7	9	11	13	15	16	17	19	20	21	22	23	24	24	25	26	26	27

Przykład

W celu zbadania rozkładu wydajności pracy zarejestrowano czas wykonania detalu przez 15 wylosowanych pracowników i otrzymano wyniki (min):

16, 20, 25, 34, 22, 33, 47, 30, 28, 19, 22, 40, 36, 31, 38.

Sprawdzimy na poziomie istotności 0,05 hipotezę, że wybór próby był losowy.

Rozwiązanie.
Wyznaczamy medianę (po uporządkowaniu danych niemalejąco) i otrzymujemy $m_e = 30$.
Kolejnym danym przyporządkowujemy symbole a i b:

16	20	25	34	22	33	47	30
b	b	b	a	b	a	a	-

28	19	22	40	36	31	38
b	b	b	a	a	a	a

Liczba serii wynosi u = 6

Z tablic rozkładu serii odczytujemy

$$K = (-\infty; 3> \cup < 12_{;} \infty)$$

Ponieważ $u \notin K$ to nie ma podstaw do odrzucenia hipotezy H_0 , zatem możemy sądzić, że próba ma charakter losowy.

Badanie zgodności rozkładów - test serii.

Mamy dwie próby pochodzące z dwóch populacji. Na podstawie tych prób chcemy sprawdzić czy rozkłady obu populacji nie różnią się (czyli w szczególności czy dwie próby pochodzą z jednej populacji).Prostym testem do weryfikacji tej własności jest również test serii.

Wyniki obu prób porządkujemy w jeden niemalejący ciąg.

Elementom tego ciągu przypisujemy symbol *a* lub *b*:

a - gdy element pochodzi z I próby,
b - gdy element pochodzi z II próby

Serie to podciągi złożone z jednakowych symboli.

Rozpatrujemy hipotezy

H_0(rozkłady populacji są takie same),

H_1(rozkłady populacji różnią się istotnie),

Stosujemy statystykę:

$$U_n = \text{liczba serii}$$

Zbiór krytyczny:

$$K = (0; k>$$

gdzie k odczytujemy z tablicy dla poziomu istotności α
i liczb n_1 oraz n_2 ,
gdzie n_1 - liczba symboli *a*, n_2 - liczba symboli *b*,

Tablica dla $\alpha = 0{,}05$: (tablica jest symetryczna)

n_1 / n_2	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
4			**2**																
5		**2**	**2**	**3**															
6		**2**	**3**	**3**	**3**														
7		**2**	**3**	**3**	**4**	**4**													
8	**2**	**2**	**3**	**3**	**4**	**4**	**5**												
9	**2**	**2**	**3**	**4**	**4**	**5**	**5**	**6**											
10	**2**	**3**	**3**	**4**	**5**	**5**	**6**	**6**	**6**										
11	**2**	**3**	**3**	**4**	**5**	**5**	**6**	**6**	**7**	**7**									
12	**2**	**3**	**4**	**4**	**5**	**6**	**6**	**7**	**7**	**8**	**8**								
13	**2**	**3**	**4**	**4**	**5**	**6**	**6**	**7**	**8**	**8**	**9**	**9**							
14	**2**	**3**	**4**	**5**	**5**	**6**	**7**	**7**	**8**	**8**	**9**	**9**	**10**						
15	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**6**	**7**	**8**	**8**	**9**	**9**	**10**	**10**	**11**					
16	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**6**	**7**	**8**	**8**	**9**	**10**	**10**	**11**	**11**	**11**				
17	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**7**	**8**	**9**	**9**	**10**	**10**	**11**	**11**	**12**	**12**			
18	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**8**	**9**	**10**	**10**	**11**	**11**	**12**	**12**	**13**	**13**		
19	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**8**	**9**	**10**	**10**	**11**	**12**	**12**	**13**	**13**	**14**	**14**	
20	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**9**	**10**	**11**	**11**	**12**	**12**	**13**	**13**	**14**	**14**	**15**

Decyzje:

Jeśli $U_n \in K$ to H_0 odrzucamy ,

Jeśli $U_n \notin K$ to nie ma podstaw do odrzucenia H_0 .

Przykład

W celu porównania rozkładu wydajności pracy w dwóch filiach przedsiębiorstwa, zarejestrowano wydajność pracy 10 wylosowanych pracowników z każdej filii i otrzymano wyniki:

Filia I:

4,9 7,9 8,1 6,1 4,7 3,9 3,2 5,8 4,5 6,3

Filia II:

8,8 18,7 15,5 9,5 7,1 6,5 6,8 10,4 7,8 16,3

Sprawdzimy na poziomie istotności 0,05 hipotezę, że rozkład wydajności pracy w tych filiach jest taki sam.

Rozwiązanie.

Po uporządkowaniu danych w jeden ciąg niemalejąco i przyporządkowaniu symboli a i b:

3,2	3,9	4,5	4,7	4,9	5,8	6,1	6,3	6,5	6,8	
a	a	a	a	a	a	a	a	b	b	
7,1	7,8	7,9	8,1	8,8	9,5	10,4	15,5	16,3		18,7
b	b	a	a	b	b	b	b	b		b

Liczba serii wynosi u = 4

Z tablic rozkładu serii odczytujemy

$$K = (0; 6>$$

Ponieważ $u \in K$ to odrzucamy hipotezę H_0, zatem możemy sądzić, że wydajność pracy w tych filiach ma różny rozkład.